
PM

2021-09-13

Uppdragsnummer 30027121

Rekommendationer avseende större vattensalamander inför detaljplan Alvesta 1:9 m.fl., Hökåsen

Öster Fastigheter AB och Västerås stad arbetar med en förstudie inför en detaljplan för bostäder och eventuellt skola på fastigheten Alvesta 1:9 m.fl. i Hökåsen, Västerås. Sweco genomförde en groddjursinventering i området i maj 2021 (rapport levererad 2021-06-04). Vid inventeringen konstaterades förekomst av större och mindre vattensalamander samt vanlig padda i en damm i området. Denna PM beskriver åtgärder som rekommenderas för att bevara och skydda populationen av större vattensalamander i samband med en eventuell detaljplan.

Större vattensalamander

Större vattensalamander (*Triturus cristatus*) tillhör groddjuren och är fridlyst i hela landet enligt 4, 5 § artskyddsförordningen. Det innebär bland annat att det är förbjudet att:

1. avsiktligt fånga eller döda djur
2. avsiktligt störa djur, särskilt under djurens parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder
3. avsiktligt förstöra eller samla in ägg i naturen, och
4. skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplats. Förbudet gäller alla levnadsstadier hos djuren.

Även mindre vattensalamander och vanlig padda är fridlysta, men enligt 6 § och med en del undantag. Mindre vattensalamander och padda är skyddade på individnivå, men inte deras livsmiljöer.

Allmänt om groddjur

Groddjur är växelvarma djur som inte har ett vattentätt skinn. De övervintrar mestadels på land, fortplantar sig på våren i vatten och tillbringar sedan sommar och höst i fuktiga miljöer på land där de söker föda. För att de ska kunna leva och fortplanta sig behöver de alltså tre typer habitat:

1. Frostfria platser att övervintra på. Till exempel stenig terräng eller platser med håligheter eller sprickor i marken.
2. Vatten att fortplanta sig i. Idealiskt ska vattnet ha god solinstrålning och vara grunt för att värmas upp på våren, men inte vara så grunt att det torkar ut innan larverna hunnit utvecklas färdigt och kan gå upp på land. God förekomst av vegetation och vatten-

insekter behövs då dessa utgör mat till ynglen. Helst ska det också vara fritt från fisk som kan äta upp ynglen.

3. Fuktiga områden som kan erbjuda föda (insekter, maskar osv.) under sommar och höst. Det är bra om områdena även erbjuder gott om gömställen för att minska risken att groddjuren blir uppätta. Exempel på miljöer är fuktig ängsmark eller gles skog/parkmiljö, gärna med mycket död ved.

Dammen

Planområdet utgörs av ett gammalt grustag där utvinningen av grus upphörde någon gång under 70-talet. Dammen skapades/bildades troligen på botten av grustaget redan när det var i drift och groddjuren hittade sannolikt dit kort därefter. Grustag kan vara en bra miljö för groddjur. Sedan verksamheten upphörde har området successivt växt igen och idag består det mest av skog. Området och dammen besöktes 2021-07-02 och bedömningen är att dammen i dagsläget inte är lämplig för groddjur och att den population som bevisligen finns där är en kvarleva från förr. Vid inventeringstillfället tidigare på våren (som utfördes nattetid vid tre tillfällen) framgick inte hur skuggad dammen är och hur lite vatten den innehåller sommartid, varför bedömningen skiljer sig något från inventeringen. Figur 1 visar dammen söderifrån på förmiddagen under juli månad.

Figur 1. Dammen i Hökåsen 2021-07-02.

2 (4)

PM
2021-09-13

Som synes ligger nästan hela dammen i skugga och är helt täckt med vegetation. Djupet var vid besöket ungefär en decimeter. Det föreligger en uppenbar risk för att dammen torkar upp ytterligare och att eventuella yngel inte får chansen att utvecklas. Om ingenting görs kommer groddjurspopulationen med största sannolikhet att försvinna inom några år.

Rekommendationer inför planläggning

I en eventuell kommande detaljplan ska hänsyn tas till dammen och dess groddjur. Det behöver inte finnas någon konflikt mellan att planlägga ett område och att samtidigt ta hänsyn till groddjuren. I det aktuella området är det till och med så att groddjuren kommer att försvinna på sikt även ifall området inte planläggs. Här finns alla möjligheter att skapa en miljö som är trevlig både för groddjur och människor. Nedan listas rekommendationer. Den första delen är åtgärder som inte utgör krav, men som behövs för att säkra dammen som miljö för groddjur. Den andra delen är rekommendationer för detaljplanen.

Så snart som möjligt rekommenderas att:

- röja träd, buskar och sly, framförallt söder om dammen men även öster och väster om den, för att få till solinstrålning. Träden norr om dammen kan lämnas om de inte riskerar att växa ut i vattnet eller faller mycket löv i dammen, vilket kan hämma vattenvegetation.
- säkra vattennivån i dammen så att den inte riskerar att torka ut. Antingen genom att tillrinningen ökas, utloppet höjs eller helst genom att dammen försiktigt fördjupas till cirka en meters djup, ifall jorddjupet tillåter. Arbete med grävning ska utföras under oktober till mars då groddjuren befinner sig på land och samarbete med länsstyrelsen krävs.
- Strax sydost om dammen finns ett öppet område, se Figur 2, som i dagsläget är bevuxet med meterhög vegetation (framför allt kirskål). Detta område skulle kunna slås eller betas och kanske förses med något stenröse och hög med död ved (helst björk). Enstaka buskar och träd får gärna finnas. Ett så kallat grodhotell (även öppet för salamandrar :-), en grop till frosthöjd som fylls med sten och täcks med grästorvor, skulle också kunna anläggas för att erbjuda övervintringsmöjligheter.

Figur 2. Kirskålsbevuxet område sydost om dammen.

Förutom åtgärderna ovan rekommenderas följande i samband med detaljplanering:

- Allt öppet vatten är bra. En öppen dagvattenhantering med diken och dammar är att föredra då detta kan erbjuda nya vattensamlingar för groddjuren. Dessutom kan det vara vackert. Planera dagvattenhanteringen så att det bildas stråk genom området som groddjuren kan utnyttja för spridning. Efter fördröjning och rening kan dagvattnet med fördel ledas till den befintliga dammen. Dammen är en naturlig lågpunkt och vatten från området rinner redan dit.
- Minimera arealen hårdgjord yta. Hårdgjorda ytor är inte lämpliga groddjurshabitat och ökar även mängden dagvatten som behöver hanteras.
- Trädgårdar och parker kan vara alldeles utmärkta groddjurshabitat.
- Minimera trottoarkanter och andra hinder för att underlätta för groddjuren att röra sig i området.
- Planera in gröna stråk så att groddjuren kan röra sig i området.
- Om skog sparas är det bra för groddjuren om den inte är alltför tät och i huvudsak består av lövträd (ta bort granarna!).